

Evropsko leto kulturne dediščine

Leto 2018 je Evropsko leto kulturne dediščine in poteka pod sloganom *Naša dediščina: kjer preteklost sreča prihodnost*. Namen Evropskega leta je spodbuditi čim več ljudi k odkrivanju in doživljanju kulturne dediščine Evrope ter okrepiti občutek pripadnosti skupnemu evropskemu prostoru. Za doseg tega namena potekajo na evropski, državnih in lokalnih ravneh najrazličnejši projekti in dogodki.

Kaj pa pravzaprav je kulturna dediščina? Po definiciji, ki jo podaja *Zakon o varstvu kulturne dediščine*, so dediščina »dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih [skupnost] opredeljuje kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, etnične pripadnosti, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij«. Kulturna dediščina se deli na materialno (snovno) in nematerialno (nesnovno), materialna pa na premično in nepremično dediščino.

Kot že ime pove, materialna dediščina vključuje vse otipljive rezultate človekove ustvarjalnosti in dela, medtem ko nematerialna dediščina zaobjema šege in navade, znanja in veščine, ljudsko slovstvo, glasbo, predstavitve in uprizoritve. Premična materialna dediščina so predmeti, kot so na primer slike, kipi, arhivsko in knjižno gradivo, arheološki artefakti in podobno, pod nepremično dediščino pa sodijo območja, kompleksi in stavbe.

Kulturna dediščina nas praktično obdaja na vsakem koraku in da bi se je bolje oziroma sploh zavedali, so se projektom Evropskega leta pridružili številni muzeji in druge kulturne ustanove iz tridesetih držav. Želja je, da se dediščino približa otrokom, mladim in odraslim, da se vsi bolje zavemo pomena, ki jo ima za narod in katerikoli družbo. Kulturna dediščina je last nas vseh, je torej lastnina, za katero moramo vsi skrbeti, da jo bomo

lahko ohranili za prihodnje rodove. Da bi to dosegli in znali ceniti, kar so nam zapustili naši predniki, pa je treba začeti že pri otrocih, zato v okviru letošnjega leta potekajo tudi projekti, kjer mladi spoznavajo dediščino lastnega naroda in dediščino Evrope. Ker ni dovolj le spoznavanje preteklosti in njene zapuščine, je treba stremeti k temu, da se »zaprašeno« in pozabljeno tudi oživi. Obujanje ne pomeni le obnove in restavriranja, temveč, da se otrokom, mladim in tudi starejšim dediščino predstavi na njim razumljiv jezik. Če je kultura včasih veljala za nekaj resnega in morda dolgočasnega, je danes drugače. Muzeji postajajo vedno bolj sodobni. Predmeti niso več samo na ogled, temveč so razlage o muzealijah ponujene preko različnih medijev, vedno več je pedagoško-andragoških dejavnosti, preko katerih se udeleženci seznanjajo z dediščino na ustvarjalen in aktiven način. Skrb za kulturno zapuščino ni več le v rokah zavodov, muzejskih in njim sorodnih ustanov, ki razvijajo standarde za varovanje in le-tega tudi izvajajo, temveč je skrb v rokah vseh nas. Če bi se boljše zavedali preteklosti, bi verjetno tudi boljše pazili na zapuščino, ki nam je dana v varstvo.

Če pogledamo naše lokalno okolje, se bo verjetno marsikdo začudil podatku, da je na območju občine Škofljica v Register nepremične kulturne dediščine trenutno

Tudi takšno preprosto razpelo je kulturna dediščina (razpelo, Gorenje Blato).

vpisanih 91 enot. Vpisane so arheološka najdišča, sakralni objekti (cerkve, kapelice), javni spomeniki, domačije in posamezne stavbe, vendar ni bistveno, da vemo, koliko je vpisov, pomembno je, da čuvamo in ohranjamo to, kar imamo. Ne glede na (ne)vpis v katerikoli register. Da bi se boljše zavedali zapuščine preteklosti in se iz nje tudi kaj naučili, vabljeni na prireditve, ki bodo v letošnjem letu potekale po vsej Sloveniji. Iskalnik po dogodkih je dostopen na spletni strani <http://www.zvkds.si/sl/elkd/elkd-prireditve>.

Besedilo in foto: Nataša Ciber

Mokrišča za boljšo prihodnost urbanega okolja

Vsako leto 2. februarja obeležujemo Svetovni dan mokrišč kot spomin na dogodek leta 1971, ko je v iranskem mestu Ramsar 18 držav podpisalo Konvencijo o mokriščih. Slovenija je h konvenciji pristopila leta 1992, s čimer se je zavezala, da bo mokrišča na svojem ozemlju ohranjala, zavarovala in jih trajnostno upravljala.

Tema letošnjega Svetovnega dneva mokrišč je bila »Mokrišča za boljšo prihodnost urbanega okolja«. Približno polovica človeštva danes namreč živi v urbanih okoljih, do leta 2050 pa naj bi že

66 odstotkov vseh ljudi na svetu živelo v mestih, kjer si bodo iskali delo in živahno socialno življenje. Žal z rastjo mest izginjajo mokrišča na njihovem obrobju, ki so zaradi vedno večjega števila mestnega

prebivalstva sčasoma degradirana, zasuta in zatem pozidana. Izkazalo pa se je, da lahko mokrišča, če vanje ne posegamo, izboljšujejo kakovost življenja ljudi v mestih, saj jim nudijo veliko raznovrstnih ekosistemskih storitev.

Kaj sploh je mokrišče? To so različna življenjska okolja z značilno združbo rastlin in živali, njihov skupni dejavnik pa je voda. Ramsarska konvencija mokrišča

opredeljuje kot območja močvirij, nizkih barij, šotišč ali vode, naravnega ali umeznega nastanka, stalna ali občasna, s stojajočo ali tekočo vodo, ki je lahko sladka, polslana ali slana, ter območja plitvega obalnega morja. Zelo poenostavljeno si mokrišča lahko predstavljamo kot območja, kjer je voda pregloboka za normalno hojo, a preplitva za plavanje.

Slovenija je bogata z vodnimi viri ter številnimi in zelo različnimi mokrišči, ki prekrivajo manj kot 5 odstotkov ozemlja. Med njimi so najboljše poplavni in mokrotni travniki, ki jih najdemo tudi na Ljubljanskem barju. In kaj imamo mi od njih? Barjanska mokra tla so *naravni zadrževalnik poplavnih voda* ter vodni zbiralnik, ki količinsko bogati podtalnico. Voda napaja reke in druge vodne površine ter vodonosnike, iz katerih črpamo *pitno vodo*. Čeprav je Ljubljansko barje letno večkrat poplavljen, je tudi pomemben *vir hrane*.

Morda se sliši nenavadno, a Ljubljansko barje je tudi *posebna čistilna naprava*, katere zmogljivost seveda ni neomejena. Mokrišča namreč zaradi posebnih rastlinskih združb in specifične sestave tal prečiščujejo vodo, ki gre skozi. Barjanska močvirna ravnica je tudi posebne vrste *klimatska naprava*, saj je temperatura zraka na Barju stopinjo ali dve nižja kot na njegovem obrobju.

Ljubljansko barje ne predstavlja le edinstvene kulturne krajine, temveč je tudi *območje bogate kulturne, etnološke in arheološke dediščine*. Verjetno najbolj

Pogled na Ljubljansko barje

znani so ostanki kolišč, ki so se ohranili v barjanskih tleh zaradi njihovih specifičnih in stabilnih okoljskih danosti. Med njimi sta dve skupini devetih kolišč pri Igu vpisani na prestižni Unescov seznam svetovne dediščine.

Ne nazadnje pa je Ljubljansko barje *območje z visoko biotsko pestrostjo* in pomemben življenjski prostor številnih rastlinskih in živalskih vrst, med katerimi je mnogo redkih in ogroženih. V okviru projekta LIFE NATURAVIVA, Biodiverziteteta – umetnost življenja (LIFE16 GIE/SI/000711), bomo v Javnem zavodu Krajinski park Ljubljansko barje skupaj z devetimi partnerji v prihodnjih nekaj manj

kot petih letih skušali različnim ciljnim skupinam približati biotsko raznovrstnost Ljubljanskega barja in drugih območij v Sloveniji. Zato naj vas za konec povabim, da se sami ali skupaj z nami podate v *učilnico v naravi* in raziskujete izjemno biotsko pestrost ter kulturno dediščino Ljubljanskega barja ali pa tam le poiščete svoj *kotiček za sprostitve in umiritev*, proč od vsakdanjega vrveža in skrbi.

Besedilo: Barbara Vidmar,

JZ Krajinski park Ljubljansko barje

Foto: Matevž Lenarčič, www.slovenia.info

Škofljica – dom družinam iz različnih koncev sveta

V zadnjih letih so si svoje domovanje v Sloveniji poiskali številni posamezniki in družine, ki prihajajo iz različnih koncev sveta. Kar nekaj izmed njih si je svoj dom ustvarilo tudi na Škofljici. Kaj so bili razlogi za selitev sem in kako se počutijo tukaj, sta nam zaupala Nandu iz Indije in Aleksander iz Rusije.

Nandu, ki prihaja iz indijske zvezne države Kerala, je prišel v Slovenijo junija 2002. Najprej je živel v Ljubljani, dve leti pozneje pa se je preselil na Škofljico, saj mu, glede na to, da prihaja iz dežele, kjer je večina živela v samostojnih hišah, življenje v stanovanju ni najbolj ustrezalo. Želel si je hišo z nekaj zemlje in manjšim vrtom, predvsem zato, da bi se lahko otroci prosto igrali in letali naokoli, veliko

pa mu pomeni tudi občutek pripadnosti skupnosti. Škofljico so izbrali, ker so tu našli prijetno hišo, obkroženo s prekrasno naravo in seveda dovolj blizu Ljubljane. In kako se počuti tukaj? »Na Pijavi Gorici, kjer živimo, se v celoti počutim kot doma. Vesel sem, da imamo tako prijazne sosedbe, ki so vedno pripravljene priskočiti na pomoč. Pogosto skupaj spijemo kavo ali kaj dobrega pojemo. Vsi zelo dobro

kuhajo, prav tako pa radi pridejo tudi k nam, saj žena Katarina, ki je Slovenka, pripravlja izvrstne indijske jedi. Zelo zadovoljni smo tudi z učitelji in drugim osebjem Osnovne šole Škofljica, ki jo obiskujeta najini hčerki. Njihova prijaznost in podpora so več kot dobrodošli,« razloži Nandu. Ko odide na obisk v rodno Indijo, je presrečen, vendar je enako srečen, ko se vrne domov na Pijavo Gorico, še pove. V štirinajstih letih življenja tukaj je prehodil vsaj 14.000 kilometrov po škofljiških gozdovih in barju. Kaj pa je bilo tisto, na kar se je najtežje privadil? »Prihajam iz mesta Thiruvananthapuram v Južni